

Bevar de bevaringsværdige træer

BYGGEPLADSEN. Det er svært at redde træerne når byggeriet presser på, men indsatsen må i alle tilfælde ske på et kompetent fagligt grundlag og have træerne som førsteprioritet

Af Charlotte Ahrndt Skov

Bevaringsværdige træer er en af de få muligheder vi har i Danmark for at sikre vores træbestand. Ud fra min erfaring er det dog også en meget vag beskyttelse som ikke er nok til at sikre at vi får gamle træer i fremtiden.

Det kan jeg sige ud fra de erfaringer jeg har fået som ansat i Grønne Områder, Aarhus Kommune. Her var jeg bl.a. fagkoordinator for den gruppe der sidder med myndighedsbehandling af sager med bevaringsværdige træer. Ved årsskiftet startede jeg fuld tid i min og Simon Skovs virksomhed Bioskov.

I gruppen behandlede vi dispensationsansøgninger når bl.a. private borgere, udviklere, bygherrer eller kommunen

selv ønskede at fælde et bevaringsværdigt træ på deres egen matrikel. De ansøgninger fik vi mange af - og af varierende kvalitet. Af grunde som jeg senere kommer ind på, blev der fældet rigtig mange bevaringsværdige træer.

Det rejser et vigtigt spørgsmål: Hvis vi ikke engang kan bevare og beskytte de bevaringsværdige træer, hvordan skal vi så sikre at vi fremover får flere gamle træer i Danmark?

Til det modsatte er bevist Ifølge Aarhus Kommunes træpolitik imødekommes anmodninger om fældning eller beskæring kun i tilfælde hvor der er risiko for mennesker eller væsentlige materielle værdier. De samme retningslinjer anvendte vi i behandling af dis-

pensationsansøgninger til fældning af bevaringsværdige træer. Mit udgangspunkt var altid at træet var 'uskuldigt' indtil det modsatte var bevist.

Bevaringsværdige træer er bevaringsværdige af en grund. Derfor bør førsteprioriteten altid være at bevare træet og se på hvilke tiltag der eventuelt kan gøres for bevaring hvis træet viser tegn på svækkelse.

Når vi modtog en dispensationsansøgning kunne der være mange begrundelser for ønsket om at fælde det pågældende træ. Ofte oplevede vi at gener fra træet såsom skyggegener på terrassen, nedfald af blade, frugter m.m. eller at træet stod i vejen for en kommende garage, blev pakket ind i et udsagn om at træet var et risikotræ.

I alle sager hvor det ikke var tydeligt ud fra det indsendte materiale i ansøgningen at træet var et risikotræ, anmodede vi ansøger om at få udarbejdet en faglig udtalelse fra en ekspert på træ- og beplantningsområdet. Det var for at få en uvildig vurdering af træet.

Med ufaglig baggrund

Desværre er der ikke betegnelser som jobtitel, uddannelse eller certificering der dækker over de kompetencer der skal til for at være træekspert og som vi kunne henvise til. Det betyder at det kan være svært for private borgere uden viden på området at finde den rigtige ekspert til at vurdere beplantningen. Det kunne derfor være alle typer af grønne fagligheder som anlægsgartnere, arborister og skovfogeder der kom ud og vurderede træet.

Det er bare sådan at ikke alle med en grøn faglig baggrund har den rette ekspertise til at vurdere hvorvidt et træ reelt er et risikotræ, og ofte oplevede vi desværre at den faglige udtalelse slet ikke kunne bruges på grund af mangel på faglige begrundelser.

Der var meget stor variation i kvaliteten af de faglige udtale-

lser vi fik ind på trods af at der var brugt en person med en grøn faglig baggrund. En af de begrundelser jeg ofte så i en faglig udtalelse var: „Hvis træet vælter, vælter det ned i huset. Det vurderes derfor at træet er et risikotræ og bør fældes.“

Hvis sådan en udtalelse skulle accepteres, ville det betyde at alle træer der står i nærheden af huse og øvrige bygnings- eller steder med ophold, er risikotræer og skal fældes. I så fald har vi mange farlige træer i Danmark.

Erkende begrænsninger

Det er en ærgerlig situation at skulle vende tilbage til ansøgeren og sige at den faglige udtalelse som de har betalt en fagperson for at udarbejde, ikke kan bruges. I mange tilfælde var det desværre også sådan at den der havde udarbejdet udtalelsen, var den samme som ville blive hyret til at fælde træet og derfor ikke kunne siges at være uvildig.

Jeg kan godt forstå at det som borger kan være svært at navigere i, og vi bør derfor som fagpersoner holde fanen højt og opretholde vores faglige stolthed. Vi bør være opmærksomme på vores begrænsninger og på hvordan vi tilbyder kunden den bedste løsning.

Den dygtigste fagperson er den der ved hvornår det er rigtigt at henvise til en ekspert. På den måde styrker vi også samarbejdet i branchen, og måske er man så heldig at være den der bliver henvist tilbage til når den rigtige opgave kommer.

Det er min oplevelse at kunder/borgere føler sig seriøst behandlede når vi som fagpersoner erkender vores begrænsninger og søger faglig sparring til de opgaver, vi ikke har den rette ekspertise til.

Skønsmæssig afgørelse

Et bevaringsværdigt træ er et træ der er udpeget i en lokalplan som et træ der skal beva-

- Egetræet var bevaringsværdigt i lokalplanen og markeret på tegningsmaterialet fra udvikleren i den nye lokalplan der blev vedtaget i forbindelse med byggeriet. Der var ikke taget højde for at træet ikke kunne bevares på grund af terrænforskelle ved udgravning til ny terrasse og fundament til rækkehus. Træet ved siden af var også bevaringsværdigt, men det kom maskinføreren til at køre ind i, så det væltede.

kan kommunen give påbud og herefter kan næste skridt være en politianmeldelse.

Hvis et bevaringsværdigt træ fældes *uden* tilladelse, er proceduren at kommunen sørger for at forholdet bliver lovliggjort. Dvs. at der gives en dispensation hvori der kan stilles vilkår om genplantning. Det er først hvis vilkåret ikke overholdes efter et påbud at der kan politianmeldes. Det har altså ikke store konsekvenser at fælde et bevaringsværdigt træ.

Det vilde vesten

Som myndighed på bevaringsværdig beplantning er man rosinen i pølseenden når det kommer til byggesager. Sådan var det i hvert fald i Aarhus Kommune da jeg startede med opgaven. Planafdelingen sidder med udarbejdelsen af lokalplanen.

I Aarhus er der mange store udviklingsprojekter som ofte kræver at der udarbejdes en ny lokalplan for området. I den forbindelse bliver der set på om der er træer der skal udpeges som bevaringsværdige. Det er udvikleren der står for selve udpegningen som kommunen bagefter validerer. Her gentager det sig at enhver med en grøn faglig baggrund kan anvendes som træekspert og udpege de bevaringsværdige træer.

Efterfølgende er det byggesagsafdelingen der står for at give byggetilladelse til projektet og eventuel nedrivningstilladelse hvis der er gamle bygninger der skal rives ned, inden der bygges nyt.

Jerusalems ødelæggelse

Her er det så at rosinen i pølseenden kommer ind. For når byggeriet går i gang, opstår det ene problem efter det an-

res. Det er kommunen der udarbejder lokalplaner hvori der kan være bestemmelser om bevaring af træer. Det er også kommunen der er myndighed og kan træffe afgørelse i sager om bevaringsværdige træer og beplantning.

Bestemmelserne i en lokalplan kan f.eks. fastslå at bestemte træer eller beplantning ikke må fældes eller beskæres uden tilladelse fra kommunen. Bestemmelserne i en lokalplan er bindende både over for borgerne og kommunen selv og kan gælde på både privat og offentligt areal.

Lokalplanbestemmelserne har ophæng i planloven. En

afgørelse truffet af kommunen om bevaringsværdig beplantning kan påklages til Planklagenævnet. Nævnet kan tage stilling til retlige spørgsmål i forbindelse med en kommunes afgørelse efter planloven, men om en kommune vil meddele dispensation eller ej fra en lokalplan er en skønmæssig afgørelse og ikke et retligt spørgsmål. Det kan nævnet derfor ikke tage stilling til.

Ikke store konsekvenser

Det nævnet f.eks. kan tage stilling til, er om kommunen har hjemmel til at give dispensation fra lokalplanen, og om

de almindelige forvaltningsretlige regler i forbindelse med den skønmæssige afgørelse er overholdt.

For at en bestemmelse i en lokalplan kan håndhæves, skal den være klar og præcis så der ikke er tvivl om hvilke træer der er tale om, gerne med henvisning til et lokalplankort hvor træerne er markeret. F.eks. kan en bestemmelse med ordlyden at en bestemt beplantning *bør* bevares, ikke håndhæves.

Når der gives dispensation til fældning af bevaringsværdig beplantning, kan kommunen stille vilkår om genplantning. Hvis vilkåret ikke overholdes,

- Et fint eksempel på beskyttelse af træ i forbindelse med anlægsarbejde. Det er dog en absolut minimumsbeskyttelse, og det anbefales at byggehegnet laves med faste uigennemsigtige plader, så arbejderne ikke fristes til at bruge arealet til opbevaring af materiel.

det. I forbindelse med udpegningen af bevaringsværdige træer er der nemlig ikke taget hensyn til at nedrivning af gamle bygninger er lig Jerusalems ødelæggelse.

Der skal terrænreguleres i ét væk. Der skal køre store maskiner rundt over det hele. Det er ikke bare at bygge en mur hvor den er tegnet, men også at etablere et fundament der kræver en større udgravning og plads til de maskiner der skal bruges. Maskinførere er pænt ligeglade med træer, og

- Eksempel på bestemmelse i lokalplan hvor alle træer med en diameter over 25 cm er beskyttet. Fra Aarhus Kommune, Lokalplan 310 for 'Eksisterende boligområde i Brabrand Bakker og to grønne områder, Langdalen og Hans Broges Parken § 9 stk. 4.'

er kun optaget af at de står i vejen for arbejdet. Og træer er ikke er skabt til at blive gravet omkring, at blive brugt som stativ for oplagring af materialer, at få revet grene over eller at blive kørt oven på rødderne. Eller til at bo på en lille øde ø med en byggeplads omkring sig.

Nederst i fødekæden

Træer er utroligt tilpasningsdygtige. De kan vokse op de mærkeligste steder, men når de først står der og har tilpas-

set sig voksestedet, er de ikke tilpasningsdygtige når deres omgivelser ændrer sig. Så når alle disse ting begynder at ske, er det at bygherren søger tilladelse til at fælde de bevaringsværdige træer: For de kan simpelthen ikke bevares.

Situationen er nu den at der er lavet en lokalplan som ikke kan lade sig gøre i praksis. Der er givet byggetilladelse til projektet, og hvem havner så nederst i fødekæden? Det gør træerne. Når vi endelig som myndighed blev indblandet, var det ofte for sent at gøre noget for at redde træerne. Skaden var allerede sket, eller det var tydeligt at se at det ikke ville kunne lade sig gøre at udføre byggeriet uden at det ville blive fatalt for træet.

Det var altid til stor fornøjelse for bygherren at slippe af med træerne. I deres verden er det både meget nemmere, billigere og - ikke mindst - meget pænere at fælde de gamle træer og plante nogle nye efter at byggeriet er afsluttet.

Hjælp til at beskytte

Alle de ovenstående problemer og frustrationen over at være komplet magtesløs, førte heldigvis til at vi fik startet et godt samarbejde med både planafdelingen og byggesagsafdelingen. Der kom i planafdelingen større fokus på at sikre at det var de rigtige træer der blev bevaret, og at der blev indtegnet en beskyttelseszone rundt om træerne.

I byggesagsafdelingen fik vi lavet en aftale om at hvis bevaringsværdige træer stod i vejen for et byggeri, kunne der ikke gives byggetilladelse, før sagen havde været omkring os i træmyndigheden. Samtidig fik vi indført et krav i nedrivnings- og byggetilladelse om at bevaringsværdige

træer skal beskyttes med et fast byggehegn rundt om drybzonen, og at kommunen skal modtage dokumentation for at kravene overholdes. Problematikken er dog fortsat at kommunen - udover genplantning - ikke har sanktionsmuligheder hvis ikke vilkårene overholdes. Det er desværre nemmere for bygherren at skade eller fælde træerne, søge dispensation og plante nye træer når byggefasen er slut.

Professionelt grundlag

Så igen: Når vi ikke en gang kan beskytte de bevaringsværdige træer, hvordan kan vi så sikre at vi passer på vores træer i Danmark? Den nye EU-lov om naturgenopretning har sat helt konkrete mål for biodiversitet i byerne, og der står bl.a. at der ikke må ske et nettotab af europæiske byers kronedække frem mod 2030.

Måske det kan være et spark til at der bliver kigget på den danske lovgivning og manglen på beskyttelse af træer. Der er netop nu stillet et borgerforslag om bevaring af gamle træer som er værd at støtte.

Vigtigt er det at vi i branchen står sammen om at bevaring af træer altid bør være førsteprioritet, at vurdering af træer sker på et kompetent fagligt grundlag, og at det ikke er en falliterklæring at spørge en ven hvis opgaven ligger uden for egne kompetencer. Som rådgiver bliver man betalt for sin viden og erfaring, ikke for at give kunden ret. Rådgivning bør ske på et uvildigt og professionelt grundlag. □

SKRIBENT

Charlotte Ahrndt Skov er medindehaver af Bioskov i/s. Hun var før i Grønne Områder, Aarhus Kommune bl.a. som fagkoordinator i den gruppe der tager sig af myndighedsbehandling af bevaringsværdige træer.

Stk. 4. Der må i lokalområdet ikke foretages fældninger af de på bilag 1 viste skovbevoksninger, ligesom der ikke må foretages fældninger af fritstående træer med en stammediameter større end 25 cm, målt 1 meter over jorden, uden forudgående tilladelse hos magistratens 1. afdeling, park- og kirkegårdsforvaltningen.